

Zit tussen de oren is een rottige metafoor

De Limburger 20-1-2024

Onlangs pakte de media – ook deze krant – flink uit over onderzoek van Amsterdamse wetenschappers naar long covid. Terecht. Dat onderzoek laat immers voor het eerst zien dat er een keiharde reden bestaat voor de aanhoudende vermoeidheid van patiënten met long covid: een verlaagde energieproductie in hun spierweefsel. De ontdekking biedt aanknopingspunten voor goede behandeling. Hulde aan deze wetenschappers.

Toch zitten me twee dingen dwars aan hoe zij, de media, maar ook vertegenwoordigers van patiëntenorganisaties over deze doorbraak praten. De eerste is de overhaaste duiding van wat oorzaak en wat gevolg is. “De oorzaak is echt biologisch”, benadrukte een bij het onderzoek betrokken hoogleraar. Natuurlijk, het ligt voor de hand om te denken dat een geringe energieproductie in de spieren een oorzaak is van de vermoeidheid waaronder patiënten met long covid gebukt gaan. Maar is het daarmee ook *de* oorzaak van al hun klachten? Of is de causale keten die uiteindelijk naar long covid voert complexer? Dragen daaraan ook andere oorzaken bij, zoals een gedwongen periode van minimale lichaamsbeweging? Of een baas die geen boodschap heeft aan long covid? Dat zijn factoren die allesbehalve “echt biologisch” zijn, maar wellicht net zo reëel.

Wat me bij mijn tweede punt brengt: “long covid zit dus niet tussen de oren”, constateerden allerlei experts en journalisten voldaan. Alsof iets dat *wel* tussen de oren zit

en zich *niet* laat objectiveren daarom klein bier is. Het zijn deze metafoor – “zit tussen de oren” – en het bijbehorende waardeoordeel – “psychisch en dus niet serieus” – die me mateloos irriteren. De metafoor zingt ook rond onder Haagse politici. Neem staatsecretaris Maarten van Ooijen. “Iedereen is weleens somber”, zegt hij. Hij vindt dat te veel jongeren met psychische problemen bij de hulpverlening aankloppen. De man heeft weinig gevoel voor cijfers. Die werden door de psychiater Manon Kleijweg-van der Linden in *Medisch Contact* van maart 2023 nog eens bondig uit de doeken gedaan: De Nederlandse ziekenhuizen zien jaarlijks zo’n zeven miljoen patiënten, die verondersteld worden last te hebben van iets met een “biologische” oorzaak. Wie het vandaag aan zijn rikketik krijgt, zit binnen luttele dagen bij de cardioloog. Goed geregeld. Tegenover die zeven miljoen staan 800 duizend mensen in ons land, waaronder dus veel jongeren, die vanwege een psychisch probleem in behandeling zijn. Maar voordat ze daar geraken, wordt een dikke 40 duizend van hen eerst maandenlang op een wachtlijst geparkeerd. Omdat het aan geld en dus behandelcapaciteit ontbreekt. Voor een niet gering aantal eindigt dat wachten in suïcide. Tussen de oren en daarom niet al te serieus? Donder nou toch heel gauw op met die rottige metafoor.